

Történelmi pillanatkép

Rovatvezető: Fejér László, címzetes egyetemi docens, a Magyar Hidrológiai Társaság tiszteleti tagja, az MHT Vízügyi történelmi bizottság elnöke.

A felsőfokú műszaki-vízügyi képzés 13 éve a Sugovica partján: a Czédli-korszak (1963–1976)

Albert Gábor^{1,2}

¹ főiskolai tanár, Szegedi Tudományegyetem Mezőgazdasági Kar (e-mail: albert.gabor@szte.hu)

² történész, NKE Egyetemi Levéltár és Ludovika Gyűjtemény (e-mail: albert.gabor@uni-nke.hu)

DOI:10.59258/hk.23197

Kivonat

Az Országos Vízügyi Főigazgatóság (továbbiakban OVF) jelentős szerepet játszott a bajai Felsőfokú Vízgazdálkodási Technikum 1962. évi alapításában. Az intézmény működtetésének tényleges beindítása az OVF szakemberei (Dégen Imre főigazgató, Kertai Ede fősztályvezető, Wisnovszky Iván osztályvezető) mellett elsősorban Czédli György igazgatónak köszönhető. Írásunk jubileumi évkönyvek, levéltári iratanyagok (intézményi beszámolók), publikációk, valamint egykori szemtanúk visszaemlékezésére alapozva tekintünk át Czédli György igazgató 13 éves munkásságát. Czédli György építőmérnök hivatali ideje 1963-ban kezdődött és kerek ötven éve, 1976-ban fejeződött be. A jubileumi év ösztönzött bennünket arra, hogy a 13 év munkáját újabb források bevonásával összegezzük, értékeljük.

Kulcsszavak

Felsőfokú Vízgazdálkodási Technikum, Budapesti Műszaki Egyetem Vízgazdálkodási Főiskolai Kara, szaktechnikus-képzés, üzem-mérnök-képzés, Czédli György.

The 13 years of higher-level technical water management education on the banks of the Sugovica: The Czédli-period (1963–1976)

Abstract

The National Water Management Directorate played a significant role in the founding of the Higher Water Management Technical School in Baja in 1962. The actual start of the operation of the institution is primarily due to the OVF specialists (Director General Imre Dégen, Heads of Department Ede Kertai, Iván Wisnovszky) and Director György Czédli. This paper reviews the 13-year tenure of Director György Czédli based on jubilee yearbooks, archival documents (institutional reports), and the recollections of former eyewitnesses. György Czédli, a civil engineer, began his term in office in 1963 and concluded it exactly fifty years ago, in 1976. The jubilee year provides us with the opportunity to summarize and evaluate the work of these 13 years with the inclusion of additional sources.

Keywords

Higher Water Management Technical School, Faculty of Water Management, Budapest University of Technology and Economics, specialized technician training, György Czédli.

AZ 1961. ÉVI III. TÖRVÉNY ÉS A FELSŐFOKÚ VÍZGAZDÁLKODÁSI TECHNIKUM LÉTREJÖTTE BAJÁN

A magyarországi oktatási rendszerről intézkedő 1961. évi III. törvény rendelkezései szerint a felsőoktatás egyetemen (és egyetemi jogállású főiskolákon), felsőfokú technikumokban és felsőfokú intézetekben folyt, tehát az 1961. évi III. törvény lehetőséget biztosított felsőfokú technikumok szervezésére. „A felsőoktatási intézményekről részletesebb szabályozás az 1962. évi 22. törvényerejű rendeletben jelent meg, amely a felsőfokú technikumok szervezeti rendjét is megszabta. A felsőfokú technikumokról legrészletesebben intézkedő 12/1962. (V.5.) kormányrendelet rögzítette, hogy ezek a technikumok

- tanszéki rendszerrel működő felsőoktatási intézmények;
- felsőfokú ismeretekkel rendelkező szaktechnikusokat képeznek;
- hallgatóiknak állami vizsgáztató bizottság előtt tett sikeres államvizsga esetén adnak oklevelet” (Szlávik 2023).

Ebben a felsőfokú iskolatípusban olyan szaktechnikusokat képeztek, akik kellő elméleti és gyakorlati tudást megszerezve, irányító közép-kadereként tudtak elhelyezkedni. Az 1960-as évek első felében Magyarországon 86 felsőoktatási intézmény működött, ezekből 46 felsőfokú technikumként (Czédli 1964a). „Feladatuk volt, hogy az

ipar, a közlekedés, a mezőgazdaság, a kereskedelem és a pénzügy területére korszerű elméleti és gyakorlati felkészültségű szakembereket képezzenek.” (Szlávik 2023).

A Magyar Forradalmi és Munkás-Paraszt Kormány az 1961. évi III. törvény alapján az Országos Vízügyi Hivatal jogelődje, az Országos Vízügyi Főigazgatóság (továbbiakban OVF) kezdeményezésére a 12/1962. (V.5.) sz. rendeletével létrehozta a Felsőfokú Vízgazdálkodási Technikumot. A bajai Felsőfokú Vízgazdálkodás Technikum megalapítása tehát beleillett az 1961-es nagy oktatásszervezési reformfolyamatba (Szlávik 2022). „Az Országos Vízügyi Hivatal szakfelügyelete alatt működő Felsőfokú Vízgazdálkodási Technikumnak az volt a feladata, hogy olyan szakembereket bocsásson ki, akik a vízügyi tervezés-építés, üzem, valamint a műszaki igazgatás területén egyaránt képesek önálló munkakör betöltésére.” – írja Czédli György történeti viszszatekintésében (Czédli 1970, Czédli és Kubatov 1970b). Az itt végzett szaktechnikusok vízügyi igazgatóságoknál, árvíz- és belvízmentesítő társulatoknál, termelőszövetkezetekben, állami gazdaságokban, valamint a víziközmű-társaságoknál tudtak elhelyezkedni.

A CZÉDLI-HÁZASPÁR BAJÁRA ÉRKEZÉSE

A felsőfokú technikumok részben a középfokú technikumok átszervezésével, részben – így például Baja esetében – teljesen önállóan jöttek létre. Az intézményalapításhoz a kedvező politikai légkör (új gazdasági mechanizmus előszele) is közrejátszott. Ugyanakkor a felsőfokú technikumok alapításához az iskolaszervezés iránt elkötelezett emberek kellettek. A kor „kitermelte” a nagy intézményszervezőket. Kaposvárott Guba Sándor, Hódmezővásárhelyen Fekete Gyula, Orosházán Babinszky Mihály hozott létre ilyen felsőfokú technikumot. Baján ezt az iskolaszervező munkát Czédli György végezte el.

Czédli György családjával (1. fotó) 1963-ban érkezett Bajára. Míg Czédli György elsősorban jó szervező volt, Czédliné Király Mária a vízépítőmérnöki szakmájának élt: az oktatási feladatok mellett a magyarországi halastavak nagy részét ő tervezte (ifj. Czédli György szóbeli közlése). Az 1970-es évek elején rövid ideig a Mezőgazdasági Vízgazdálkodási Tanszék vezetői feladatait is ellátta.

Néhány vonás a Czédli-képhez!

Czédli György „Körös-vidéki” vízügyes dinasztiából származott. 1924. október 8-án született Sarkadkeresztúron. Édesapja csatornaőr volt, de ő maga is igen korán bekapcsolódott a vizes szakmába. Czédli György a Fekete-Körös Ármentesítő és Belvízszabályozó Társulatnál kiváló vízmesterektől tanulta el a szakma fortélyait, útmutatásokat pedig Simonfay László főmérnöktől kapott (Czakóné Czédli 2024). Figuránsként korán részt vett geodéziai mérésekben is. 1951-ben végzett a Budapesti Műszaki Egyetem Mérnöki Karán vízépítő mérnökként, ahol rövid ideig egyetemi tanársegéd volt. Bajára érkezése előtt 10 évig az Oktatásügyi (majd Művelődésügyi) Minisztériumban dolgozott felsőoktatási szervező és ellenőrző vezetői munkakörben. Ennek köszönhetően jó munkakapcsolatba került Erdei-Grúz Tibor miniszterrel, Ortutay Gyula akadémikussal, Baja város országgyűlési képviselőjével és

Perényi Imre műegyetemi rektorral is. Utóbbi minden bizonnyal közrejátszott abban is, hogy 1970-től az intézmény a BME főiskolai karává tudott válni.

1. fotó. Czédli György és Czédliné Király Mária 1963 áprilisában (ifj. Czédli György családi fotógyűjteménye)
Photo 1. György Czédli and Mária Király Czédliné in April 1963 (Family photo collection of György Czédli Jr.)

Czédli György elsősorban a munkájának élt, kevés munkán kívüli kapcsolata volt a Sugovica-parti kisváros civil életében. Ennek ellenére az akkori helyi politikai életben aktívan jelen volt: a bajai Népfrent elnökeként, valamint a Bajai kikötő, Újváros terület rész tanácstagjaként vett részt a város közéletében is. Ő ajándékozta a Központi Fiúiskola részére az első televíziót: a diákok a tanáriban Öveges professzor előadásait nézhették. Ő avatta fel a Frankel Leó Német Gimnázium új épületét is. Az 1965-1966-os nagy havazás idején a szovjet laktanyából lánctalpasokat kért (és kapott) a városba vezető országutakat teljesen elzáró hóakadályok felszámolásához (ifj. Czédli György szóbeli közlése).

Oktatóként következetes és pontos volt, mindig elegánsan végezte a napi vezetői és oktató tevékenységét. Munkatársaitól elvárta a kötelező fegyelmet, ugyanakkor sokat adomázott és munkatársaival mindig nagyvonalú volt. Budapesti hivatali utazásai során sokszor álltak meg ebédelni a paksi halászcserében, ahol útítársait mindig saját pénzén látta vendégül (ifj. Czédli György szóbeli közlése).

ALAPÍTÁS, KEZDETI NEHÉZSÉGEK, AZ OKTATÁS BEINDÍTÁSA

Az egyetlen „vizes” felsőfokú technikum vezetését megbízott igazgatóként egy évig átmenetileg az ADUVIZIG osztályvezetője, későbbi főmérnöke, Vukovary Attila látta el, aki a képzés megindításának szervezési feladatait végezte.

Az oktatás 1962 szeptemberében kezdődött meg Budapesten, levelező tagozaton, két szakon, meghívott előadókkal, az Országos Vízügyi Főigazgatóság szakembereinek közreműködésével (Szlávik 2022). Az 1960-as években (de később is) a szakmai felügyeletet ellátó vízügyi főhatóság szakemberei (elsősorban Wisnovszky Iván és Kertai Ede) gondos gazdaként felügyelték az oktatómunka színvonalát és az eszközbeszerzéseket.

A Felsőfokú Vízgazdálkodási Technikum oktatásának beindítása számos akadályba ütközött. A Czédli házaspár bajai érkezésekor, 1963 szeptemberében – ideiglenes elhelyezéssel – megindult a képzés Baján is, nappali és levelező tagozaton. Egy évig az órákat még a Deák Ferenc utcában tartották. Átmenetileg levelező

konzultációs központok működtek Budapesten és Szolnokon (Szlávik 2022). A kezdeti elhelyezési nehézségek után 1963 nyarán kezdték meg az oktatási épület építését (2. fotó) a Kamarás-Duna (a Sugovica) partján, részben a hullámtéren, ezért az árvízvédelmi töltést át kellett helyezni.

2. fotó. A befejezés előtt álló új oktatási épület 1965-ből (Szlávik 2022)

Photo 2. The new educational building nearing completion dates from 1965 (Szlávik 2022)

Czédli György, mint igazgató, rendszeresen megszemlélte a munkálatokat. 1964 szeptemberében – a bajai szűkös elhelyezési lehetőségek miatt – az új első évfolyamot még mindig Baján kívül, átmenetileg Siófokon indították (Szlávik 2022). Az új oktatási épületet 1965 őszétől vették használatba, amelynek a III. emeletén – átmeneti jelleggel – helyet kapott a diákotthon is. Az új diákotthon építését 1968-ban kezdték meg a Sugovica partján (Szlávik 2022).

Az első szaktechnikusi okleveleket 1965-ben adták át az 1962-ben indult levelező évfolyam végzettjeinek: 9 általános és mezőgazdasági vízgazdálkodási és 12 vízellátási és csatornázási szakon végzett hallgatónak.

Az épülethiány mellett az oktatás beindítását a tanárhiány is nehezítette, ahogy ezt Czédli György igazgató Kertai Ede OVF-főosztályvezetőnek írt 1964. április 29-i levelében elpanaszolta (Czédli 1964b). Helyi szakemberek hiányában budapesti mérnök-oktatókkal lehetett csak megoldani a tanárhiányt. Abban az időben viszont a Budapest-Baja vasúti közlekedés menetideje négy óra volt. Így sokan visszautasították az igazgató felkérését, vagy csak hétfőtől szerdáig utaztak volna le Bajára (ifj. Czédli György szóbeli közlése). A Czédli házaspár mellett a Felsőfokú Vízgazdálkodási Technikumba elsőként érkezett Kováts Béla és Halász Péter tanerőként. Őket Babós Károly és Babós Károlyné, Dániel József és Vályi Péter oktatók követték. Sor került a vezető oktatók kinevezésére is.

1964 novemberében a diákotthon igazgatói állásának betöltéséről is azonnal gondoskodni kellett. Az OVF ugyanakkor az 1965. évre törölte a költségvetésből a diákotthon igazgatói állását. Czédli e döntés hatálytalanítását kérte Breinich Miklós főigazgató helyettétől. Czikk Ferenc előző diákotthoni vezető helyére, pályázat útján ekkor nyert felvételt a családjával Mezőkovácsházáról Bajára érkező Péter Albert tanító (Czédli 1964c). 1964 novemberében 91 nappalis tanuló kapott

diákotthoni férőhelyet, az 1965-ben átadott új épületben (az oktatási épület III. emeletén) pedig már 120 hallgató számára biztosítottak diákotthoni elhelyezést (Czédli 1964c).

Az új és a nem bajai oktatók lakhatásáról is gondoskodni kellett. A bajai vízügyi igazgatóság a szolgálati lakások építésében messzemenőig partner volt. A Martinovics utca 4/a szám alatt épített 12 szolgálati lakásból például 6-ban a Felsőfokú Vízgazdálkodási Technikum oktatói laktak. Kiss György (az ADUVIZIG igazgatója) és Czédli György szervezőmunkájának eredményeként az OVF anyagi támogatásával a tanszékvezetők és a felsőfokú technikumok oktatók juthattak így szolgálati lakáshoz (Czédli és Kiss 1965). A Martinovics utcában kapott tanácsi bérlakást a Czédli házaspár is. 1976-os távozásuk után az igazgató lemondott a bérlati jogról és a lakást visszaadta Baja városának (ifj. Czédli György szóbeli közlése).

„Az 1963 augusztusában elfogadott Szervezeti és Működési Szabályzat a következőket rögzítette:

- Az FVT két szakkal rendelkező, tanszéki rendszerben működő felsőoktatási intézmény; az oktatott szakok: általános és mezőgazdasági vízgazdálkodási, vízellátás-csatornázási.
- Közvetlen felügyeletét az OVF vezetője, általános felügyeletét a művelődésügyi miniszter látja el.
- A képzési idő nappali tagozaton 2,5, levelező tagozaton 3 év.” (Szlávik 2022).

A Szervezeti és Működési Szabályzat négy tanszék felállítását is rögzítette, melyek a következők voltak: általános és mezőgazdasági vízgazdálkodási, vízellátási és csatornázási, alaptárgyi és ideológiai tanszék. A Felsőfokú Vízgazdálkodási Technikum tanárait és docenseit az OVF vezetője, a többi oktatót az igazgató nevezte ki (Szlávik 2022).

A képzés beindítása számos gyakorlati intézkedést igényelt. 1963-ban a Felsőfokú Vízgazdálkodási Technikum nem rendelkezett írógéppel. Az intézmény vezetője Erdei-Grúz Tibor volt miniszter segítségével Budapestről tudott egy darab írógépet beszerezni az intézmény számára. Az informatika oktatásához az igazgató nem talált szakembert, ezért maga vállalta el a tárgy oktatását egy Wang programozható komputer segítségével. Ezt a számítógépet az óra után a helyi középiskolák számára is felajánlotta használatra. A dolgozatok sokszorosítása stencilezéssel, igen bűzös ammóniás technikával történt. Mindez külön stencilszoba kialakítását igényelte. A stencilezésre péntekenként került sor, de az igényeket az oktatóknak már pár nappal előtte le kellett adniuk (*iff. Czédli György szóbeli közlése*).

A jó szemléltetőeszközök beszerzése is nehézséget jelentett. A diavetítéses előadások megtartása újszerűnek számított az 1960-as évek első felében. Ezt részben saját költségen Czédliné Király Mária teremtette meg. A geodéziai gyakorlatban a logaritmussal való sokszögvonalszámítás helyett kézi szorzó számológépeket kellett már használni. Ilyet használtak a Gazdasági Osztály könyvelői is.

Czédli György gyakorlati érzékű vezetőként támogatta, hogy a diákok a vidéki, vízügyi közegehez igazodva, terepi jártasságra tegyenek szert, s ennek részeként a lakóvezetést is elsajátítsák Szirmai József testnevelő tanár irányításával a Sugovicán. A vízi járműveket a Főiskola Sportegyesülete is használhatta, a Baján népszerű kajakozást is kedvelték a diákok.

A diákélet az 1965-ös épületátadást követően szintén Czédli György igazgató hivatali ideje alatt indult be. A hallgatók a műszaki rajz feladataikat rendszeresen a diákotthonban készítették el. A diákotthon falai között kollektív szabályok érvényesültek, gazdag sportélet bontakozott ki. A hallgatók rendszeresen jártak a városba szórakozni. Az Uránia filmszínházban Anita Ekberg filmjeit nézték, de az 1960-as évek végén indultak hódító útjukra a Belmondo és Delon filmek. Az Aranyponty vendéglő és a Béke téren a Belvárosi cukrászda gyakori szórakozóhely volt a diákok számára (*Simó Domokos szóbeli közlése*).

Az 1960-as évek második felére a belső szervezeti rend megszilárdult, nőtt az oktatói kar létszáma. 1968-ban kezdtek építeni az új diákotthont, melyet 1973-ban vettek használatba. 1966-tól megindultak a költségvetésen kívüli szerződéses munkák is, melyek nemcsak a Felsőfokú Vízgazdálkodási Technikum szakmai rangját, de gyakorlati irányultságú kapcsolatrendszerét is bővítették (*Faludi 1987*). 1969-ben született meg a döntés az érsekszanádi vízmérőtelep és a Sugovica-parti víz- és szennyvíztechnológiai kísérleti és bemutató telep (félüzemi vízmű) beruházásainak elindításáról (*Szlávik 2014*).

Az igazgató az első oktatási tapasztalatait 1964-ben összegezte. A II. éves hallgatók tanulmányi nehézségeiről ezzel kapcsolatban például az alábbiakat jegyezte fel: „Nagyobb igyekezetüket az is jelzi, hogy nehezebb tanulmányi félévet zártak le, mint az I. évesek, mert geodéziából szigorlatot kellett tenniük. A három féléven át tanult, szerteágazó és sok átfogó és konkrét ismeretet kívánó szigorlat igen alapos felkészülést kíván.” (*Czédli 1964a*).

A hallgatói létszám és a diplomát szerzett hallgatók száma is dinamikusan növekedett. „1971-el bezárólag 465 szaktechnikus oklevelet állítottak ki Baján, 46%-át pedig mezőgazdasági vízgazdálkodási, 54%-át pedig vízellátási és csatornázási szakon.” (*Szlávik 2023*).

A FŐISKOLAI KARRÁ VÁLÁS

Az 1960-as évek végén a felsőfokú technikumok működését illetően országosan jelentős változások (összevonások, megszüntetések) történtek. „Ezek részeként a Kormány 1033/1970. (VIII.7.) sz. határozatával a Felsőfokú Vízgazdálkodási Technikumot megszüntette, és az intézményt – Vízgazdálkodási Főiskolai Kar néven – a BME szervezeti keretébe illesztette.” (*Szlávik 2022*). Megszűnt a korábbi önállóság, az intézmény az OVH-tól elválva a művelődési kormányzat felügyelete alatt a Budapesti Műszaki Egyetem új szervezeti egységeként működött tovább.

1971. március 11-én tartották meg a BME Főiskolai Vízgazdálkodási Kar avatóünnepségét Baján. Az avatóünnepség célja a bekövetkezett változás és az átadás-átvétel ünnepélyes bejelentése, továbbá a Főiskolai Kar előtt álló fontosabb feladatok megjelölése volt. Az ünnepélyes ceremónián számos meghívott vendég vett részt. Jelen volt Dégen Imre államtitkár, az OVH elnöke is, aki az avatóünnepségen beszédet is mondott (*Vízgazdálkodás 1971*).

A Kar feladata „korszerű elméleti és gyakorlati ismeretekkel rendelkező, a vízgazdálkodási üzemek és üzemi folyamatok önálló irányításában jártas, egyszerűbb vízi létesítmények tervezésére, a létesítmények építésére, karbantartásának, felújításának szervezésére, irányítására, a vízügyi államigazgatási feladatok ellátására alkalmas üzemmérnökök képzése.” – olvashatjuk ugyancsak Czédli 1970-es beszámolójában (*Czédli 1970*).

„Örömmel állapíthatom meg, hogy nem vagyunk hátrányban egyik karral szemben sem. Sőt felvételi pontszámaink tekintetében közvetlenül az élműködés után következünk.” – nyilatkozta egy vele készült 1972-es interjúban az igazgató (*Iványi és Koltay 1972*). A Vízgazdálkodási Főiskolai Karra nemcsak Bajáról és környékéről, de az ország szinte minden tájáról jelentkeztek hallgatók. Mivel nem egyforma középfokú képzésben vettek részt a diákok, így a felvételnél erős szelektálás történt. Ugyanakkor Czédli György hangsúlyozta, hogy már évek óta kiemelt feladatulnak tekintik a hátrányos helyzetű felvételizők korrekcióját is (*Iványi és Koltay 1972*).

„A tanulmányaikat eredményesen befejező hallgatók már nem szaktechnikus, hanem üzemmérnöki diplomát vehettek át. A korábban végzett 465 szaktechnikus számára egy féléves kiegészítő képzés indult, így a hallgatók többsége (86%-a) utóbb (1972-1977 között) üzemmérnöki oklevelet szerzett.” (*Szlávik 2023*). Kiegészítő képzések keretében az üzemmérnökök továbbtanulhattak és a Műegyetemen okleveles mérnöki diplomát szerezhettek (*Szlávik 2023*).

A nappali tagozaton a tanulmányi idő 3, míg levelező tagozaton 4 év volt. A főiskolai képzésre jelentkezők matematikából és fizikából tettek felvételi vizsgát. Vízellátási és csatornázási, valamint általános és mezőgazdasági vízgazdálkodási szakra jelentkezettek a hallgatók (*Czédli*

É.n.). 1971 és 1976 között Baján összesen 534 üzemmérnöki diplomát adtak ki. 45%-ban általános és mezőgazdasági vízgazdálkodási, 55%-ban pedig vízellátási és csatornázási szakirányon végeztek a hallgatók (Szlávik 2023). (Ebben a számban nem szerepelnek azok, akik a szaktechnikusi végzettség utáni kiegészítő képzéssel szereztek üzemmérnöki oklevelet!)

A Vízgazdálkodási Főiskolai Karon – csak levelező képzés keretében – helyet kapott a műszaki oktatói szak is (Czédli É.n.). 1972 és 1976 között Baján összesen 174 műszaki oktatói oklevelet adtak ki, 51%-ban általános és mezőgazdasági vízgazdálkodási, 49%-ban pedig vízellátási és csatornázási szakirányon (Szlávik 2023).

1970-ben már öt tanszék működött a Karon: az Alapítványi Tanszék, a Társadalomtudományi Tanszék, a Mezőgazdasági Vízgazdálkodási Tanszék, a Vízellátási és Csatornázási Tanszék és az Építési és Gazdasági Tanszék. Ez a tanszéki szerkezet maradt érvényben 1979-ig. A Kar és a tanszékek vezetésében és a tanszékek személyi összetételében történő változásokat a Budapesti Műszaki Egyetem évkönyvei segítségével rekonstruálhatjuk. Czédli György helyettesítését az 1970-1971. tanévben még az Építési és Gazdasági Tanszék vezetője Bándy Iván, ezt követően egészen Czédli György hivatali idejének végéig az Alapítványi Tanszék oktatója, Dániel József látta el (Pálfay 1972, 1974, 1976, Héberger 1977, 1979). Stabilitást két tanszék vezetésének vonatkozásában látunk: a Társadalomtudományi (majd Marxizmus-Leninizmus) Tanszéket mindvégig Faludi Gábor, a Csatornázási és Vízellátási Tanszéket pedig Kovács Béla vezette. Az Alapítványi Tanszéket Babós Károly tragikus hirtelenséggel bekövetkezett halálát követően 1974 és 1976 között Czédli György irányította (Héberger, 1977, 1979). Az Építési és Gazdasági Tanszék vezetője kezdetben Bándy Iván, ezt követően két

szemeszteren át Zalánffy László, 1974-75-ben Váry Béla, majd az 1975-76. tanévben Stadler Tibor lett (Pálfay 1972, 1974, 1976, Héberger 1977, 1979). A Mezőgazdasági Vízellátási Tanszék vezetésében is gyakran történt változás: Török Lászlót az 1971-1972-es tanévtől Czédliné Király Mária váltotta, majd az 1974-75. tanévtől Kalmár Gyula látta el a tanszékvezetői feladatokat (Pálfay 1972, 1974, 1976, Héberger 1977, 1979).

Megnőtt az igény a doktori címek megszerzése iránt is: 1970-ben négy oktató rendelkezett egyetemi doktori címmel (Czédli 1970). A záróvizsgákra a Műegyetemről érkeztek oktatók, Öllös Géza és Ijjas István rendszeresen láttak el záróvizsgán elnöki feladatokat. A műegyetemi lét a gyakorlati oktatás mellett kiemelt figyelmet szánt a tudományos kutatómunkának. 1970 novemberében a Hidrológiai Társaság bajai csoportja a Vízgazdálkodási Főiskolai Karral együtt „Korszerű eszközök, matematikai módszerek, a területi vízgazdálkodás gyakorlatában” címmel tartott többnapos hidrológiai ankétot (Czédli 1970).

A Geodéziai és Kartográfiai Egyesület, valamint a Magyar Hidrológiai Társaság bajai csoportja is rendszeresen tartott előadásokat. Az oktatók publikációs tevékenysége is egyre aktívabbá vált. 1966-ban az igazgató az oktatókkal szemben támasztott elvárásait még így összegezte: „Az oktatók tekintetében az egyetemi végzettség és az erkölcsi-politikai alkalmasság mellett fontos követelmény az oktatandó tárgy témaköréből szerzett hosszabb mérnöki gyakorlat és hajlam a kísérletező munkára, valamint jegyzetek, cikkek írására. Azt ugyanis az oktató fontos kötelességének kell tekinteni, hogy tantárgyát fejlessze, s a később esetleg tankönyvvé érlelődő jegyzeteket ő írja vagy ő vezesse azt a munkacsoportot, amely ezt összeállítja.” (Czédli 1966). A tudományos kutatómunka iránti elvárásban láthatóan nagy előrelépés történt az 1960-as évekhez képest.

3. fotó. Diplomaosztás. 1970. VII. 10. (Ifj. Czédli György családi fotógyűjteménye)
Photo 3. Diploma distribution. 1970. VII. 10. (Family photo collection of György Czédli Jr.)

A főiskolai kar tantervét az 1962-1963-as induló tanévhez képest a későbbiekben átdolgozták, bővítették, finomították. Az előadások rovására a gyakorlatok száma tovább nőtt, a vízellátási és csatornázási szakos hallgatók vízkémiát és vízbiológiát is tanultak, a vízjogi és igazgatási ismeretek és a vezetési ismeretek pedig később új tárgyként kerültek be a tantervbe (Czédli és Kubatov 1970). A vezetési ismereteket maga Czédli György oktatta (3. fotó).

A bajai Vízgazdálkodási Napokat is rendszeresen megrendezték, melyre neves előadókat hívtak. 1974-ben például Ortutay Gyula akadémikus nyitotta meg a rendezvényt. Ortutay mellett az OVH szakemberei, az intézmény beindításában is szerepet vállaló Breinich Miklós főigazgató-helyettes és Kertai Ede főosztályvezető adtak elő (Borszéki 1974). Az 1960-as években megkötött szocialista szerződéseket és együttműködési megállapodásokat

az 1970-es években is megújították. Az ADUVIZIG-gel, a Közmű és Mélyépítő Vállalattal, a Budapesti Geodéziai és Kartográfiai Vállalattal is szocialista szerződést kötött a Vízgazdálkodási Főiskolai Kar. Továbbra is sikeres volt az együttműködés a Magdeburgi Vízgazdálkodási és Építőipari Mérnökiskolával, továbbá a Szabadkai Építési Főiskolával és a Gödöllői Agrártudományi Egyetemmel is. Az 1970-es években egyre nagyobb jelentőséget kapott a tudományos diákköri munka.

Az intézet tízéves működését 1972. június 2-án szakmai-tudományos emlékülésen ünnepelték (VÍZDOK 1973).

Az 1960-as évek romantikus hőskorát idézte az úgynevezett Tigris-expedíció, melybe a BME Vízgazdálkodási Főiskolai Kar részéről Buzetzky Győző hallgató (a Kar későbbi oktatója) is bekapcsolódott. Az expedíció kezdeményezője a KISZ Központi Bizottság lapja, a Magyar Ifjúság, ötletgazdája és szervezője pedig a KISZ Központi Bizottság munkatársa, Vedres László biológia-meteorológia szakos tanár volt. Ő elhatározta a világ nagy történelmi folyóinak végighajózását. Így került sor 1973-ban a Tigris-expedícióra, mely Szamarra városából indult, végig a Tigrisen, majd tovább a Satt el-Arabon folytatódott és a Perzsa-öbölnél, Baszra kikötőjében fejeződött be. Az expedícióba Fodor Sándor adjunktus révén az ELTE Arab Tanszéke, továbbá Imád Edin Abdull-Razzák as-Sejk, az iraki Ifjúsági Minisztérium egy munkatársa is bekapcsolódott. Buzetzky Győzőre tengerészműltja és vízügyi képzettsége miatt esett a választás. Ő hivatalos kikérővel, Czédli György engedélyével vett részt az expedícióban. Neki a legfontosabb feladata az volt, hogy Orbán Veronika tanárnő útmutatásai alapján vízbilógiai és vízkémiai hosszszelvényt készítsen vízmintázással. Emellett a Természet-tudományi Múzeum részére madarakat is gyűjtött. Az expedíció sikere, eredményessége a Vízgazdálkodási Főiskolai Kar számára is rangot, elismerést eredményezett (Buzetzky Győző szóbeli közlése).

1974-ben készült el a Sugovica partján a 160 fő befogadását biztosító diákokthoz, ami az oktatási épületben – a diákokthoz átköltözése után – újabb fejlesztéseket is lehetővé tett. A III. emeleten könyvtárat, gyakorló és oktató termeket, továbbá bővítéssel vízkémia-vízbiológia laboratóriumot alakítottak ki (Szlávik 2022).

1975-ben elkészült az érsekcsanádi vízrajzi mérőtelep. A félüzemi vízmű építése – az eredeti elképzelésekhez képest csökkentett tartalommal – az időszak elején elkezdődött. Mivel 1977-ben a munkálatok megfeneklettek, a Víz-ellátási és Csatornázási Tanszék oktatói vállalták az áttervezést és a befejezésig a megvalósításban való közreműködést (Szlávik 2022).

A színvonalas oktatást és pontosságot az igazgató továbbra is megkövetelte. Rendszeretét jól tükrözi az alábbi példa. Az Alaptárgyi Tanszék vezetését, a geodézia oktatását és a hidrogeodéziai mérőgyakorlatokat Babós Károly látta el. 1965 és 1972 között Babós Károly ezekről a mérőgyakorlatokról fényképeket készített, majd azokat albumokba rendezte. 1970. június 2-án Babós az alábbi feljegyzést juttatta el Czédli György igazgatónak: „Megemlékezésül tisztelettel átadom a mellékelt albumot, melyet

igazgató úr részére készítettünk” (Babós 1970). A feljegyzésre Czédli június 3-án az alábbi megjegyzést fűzte: „A könyvtárba kell elhelyezni!” (Babós 1970). Babós Károly albumgyűjteménye, mint unikális forrás az NKE VTK Könyvtárában ma is megtekinthető!

4. fotó. Czédli György 1976-ban (ifj. Czédli György családi fotógyűjteménye)

Photo 4. György Czédli in 1976 (Family photo collection of György Czédli Jr.)

EPILOGUS: CZÉDLI GYÖRGY HIVATALI IDEJÉNEK BEFEJEZÉSE

A bajai felsőfokú intézmény első kinevezett igazgatója talán kicsit méltatlanul került háttérbe. Az alapításnál főként Dégen Imre OVF elnök és Kiss György bajai vízügyi igazgató szerepét szokták méltatni. Az intézmény működtetésének beindítása, az első gyakorlati intézkedések (előadótermek bebútorozása, stencilszoba kialakítása, az új oktatási épületben a képzés megkezdése, a tanszéki rendszer kialakítása, majd a főiskolai Karrá válással kapcsolatos újabb teendők teljesítése) már a Czédli-korszakhoz kapcsolódnak. Az igazgató igyekezett mindig a szakmai színvonalat emelni. „Beszélgetésünk során egy olyan ember portréja rajzolódott ki, aki azon felül, hogy teljes mértékben szívügyének tekinti a kar életét és munkáját, a maga elé állított mind magasabb mércéhez következetesen ragaszkodva, állandóan azon munkálkodik, hogy a lehetőségekhez képest, az oktatási-nevelési feladatokat minél magasabb szinten tudja a kar megoldani.” – gondolatokkal zárták a vele készített interjút a szerkesztők 1972-ben (Iványi és Koltay 1972).

Czédli György 1976-ban köszönt le az igazgatóságról (4. fotó). A kecskeméti megyei pártbizottsággal való szembenállása minden bizonnyal szűkítette vezetői mozgásterét. Igazgatói pályájának 1976-os befejezését elsősorban az okozta, hogy a Szolnok megyei – már elkészült infrastrukturális létesítményekre alapuló – átköltözési ajánlatot a Kar jövőbeli szakmai fejlődése szempontjából jobbnak ítélte meg a maradásnál. „Szolnok megye – és ezt a vele készült rádióinterjúban a volt igazgató megerősítette – adott volna kollégiumot és épületet... állta volna a költségeket.” (Czédli György szóbeli közlése). A főiskolai kar szolnoki átköltözésének számos támogatója volt: így az OVH-n belül Wisnovszky Iván, a Művelődésügyi Minisztérium Terv Főosztálya és miniszterhelyettese, Szolnok Város Tanácsa, Hegedűs Lajos a Szolnok Megyei Tanács

elnöke és Gergely István megyei párttitkár is. „*Tudományos ranggal rendelkező oktatókat nem igen sikerült Bajára telepíteni.*” – fűzte hozzá gondolatait Czédli (Czédli György szóbeli közlése). Mint korábban említettük: Baja-Budapest vonatút 4 óra időtartamú volt, míg a Budapest-Szolnok távolságot egy óra alatt lehetett vonattal megtenni. A döntéshozó fővárosi testület közel egyenértékűnek ítélte a két lokációt (a maradást és az átköltözést), és végül a már nyugdíjas Dégen Imrét kérdezték meg, aki fenntartotta a korábbi, bajai elhelyezésre vonatkozó véleményét (Czédli György szóbeli közlése). Bajáról ezt értelemeszerűen másként látták, a bajai oktatók számára a maradás minden bizonnyal érzelmi kérdés is volt. Czédli György pedig munkájánál fogva felelős vezetőként, oktatási szakemberként és nem bajai lokálpatriótaként viselkedett.

Czédli György és családja 1976-ban visszatért a fővárosba. Czédli György a BME-n személyzeti osztályvezetőként és egyetemi docensként dolgozott tovább nyugdíjazásáig. Életének 86. évében, 2010. február 5-én hunyt el Budapesten. Neje a BME adjunktusaként, majd a Vízügyi Tervező Vállalat vezető tervezőjeként folytatta szakmai munkáját, pályája végén az ágazati szabványok készítését. A Kar élén Czédli György igazgatót 1976-ban megbízott igazgatóként, addigi helyettese Dániel József matematika tanár követte.

Az intézmény hősora egyértelműen az alapok lerakása, a létesítés 13 éve, a főiskolai rang megszerzése, az ország patinásabb egyeteméhez való csatlakozás volt. Ebben Czédli György igazgatónak, a felsőoktatás-szervező szakembernek meghatározó szerep jutott. Jelen írás e 13 év felidézésére vállalkozott.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

A tanulmány a Nemzeti Közszolgálati Egyetem támogatásával készült.

IRODALOMJEGYZÉK

1961. évi III. törvény a Magyar Népköztársaság oktatási rendszeréről

1962. évi 22. törvényerejű rendelet a felsőoktatási intézményekről

12/1962. (V.5.) Kormányrendelet a felsőfokú technikumokról

Babós K. (1970). Babós Károly 1970. június 2-i feljegyzése Czédli György igazgatónak. NKE VTK VIII. 91. 14. d Alaptárgyi Tanszék 1965-1972.

Borszéki J. (felelős kiadó) (1974). Meghívó. Petőfi Nyomda, Kalocsa.

Czakóné Czédli J. (2024). Czédli György /1924-2010/ okl. mérnökre emlékezünk születésének 100. évfordulóján. KÖVIZIG honlapja. https://intranet.kovizig.hu/baratikor/02-hirek/02-korabbi-szalagcimek/2024-10-czedli_gyorgy_okl_mernokre_emlekezunk_szuletesenek_100_evfordulojan.pdf (letöltés: 2026. 03. 20.)

Czédli Gy. (1964a). A Felsőfokú Vizgazdálkodási Technikumról. Vizgazdálkodás. 4. évf. 3. sz. pp. 74-78.

Czédli Gy. (1964b). Czédli György 1964. április 29-i levele Kertai Edének. NKE VTK VIII. 91. 46. d.

Czédli Gy. (1964c). Czédli György 1964. november 29-i levele Breinich Miklós főigazgatóhelyettesnek. NKE VTK VIII. 91. 14 d.

Czédli Gy. (1966). A felsőfokú technikumok és az üzemmérnök-képzés. Felsőoktatási Szemle. 1. sz. pp. 12-15.

Czédli G. (1970). Beszámoló a Vizgazdálkodási Főiskolai Kar oktató-nevelő, tudományos munkájáról, káder és gazdasági helyzetéről. Kézirat. NKE VTK VIII. 92. 7. d.

Czédli Gy. (É.n.). A vízgazdálkodás várja a fiatalokat. Prospektus.

Czédli Gy., Kiss Gy. (1965). Czédli György és Kiss György 1965. november 30-án „Szolgálati lakások bejelentése” tárgyban írt levele a Bács-Kiskun Megyei Tanács V.B. Igazgatási Osztályának. NKE VTK VIII. 91. 46. d.

Czédli Gy., Kubatov J. (1970a). Felsőfokú vízügyi szakemberképzés Baján. Vizgazdálkodás. 1970. 08.01. 4. sz. pp. 146-147.

Czédli Gy., Kubatov J. (1970b). Felsőfokú vízügyi szakemberképzés Baján. Hidrológiai Tájékoztató. 1970. pp. 28-30.

Faludi G. (1987). Huszonöt éves a vízgazdálkodási üzemmérnök-képzés. Vizgazdálkodási Intézet évkönyve. 1962-1987. Pollack Mihály Műszaki Főiskola. Vízügyi Dokumentációs Szolgáltató Leányvállalat. Felelős kiadó: Vaskó László. Budapest.

Héberger K. (fel. szerk.) (1977). A Budapesti Műszaki Egyetem évkönyve, 1974/75. Bp.: BME, p. 406.

Héberger K. (fel. szerk.) (1979). A Budapesti Műszaki Egyetem évkönyve, 1975/76. Bp.: BME, p. 448.

Iványi M., Koltay G. (szerk.) (1972). A BME hetedik Kara: vízgazdálkodási főiskolai kar, Baja. Az eddigienél is jobb munkát kell végeznünk. Beszélgetés Czédli György kari igazgatóval. Ifjúságpolitikai Magazin 3. A Jövő Mérnöke. A Budapesti Műszaki Egyetem lapja. XIX. évf. 18. sz. 1972. május 29. p. 5.

Pálfay P. (fel. szerk.) (1972). A Budapesti Műszaki Egyetem évkönyve, 1970-1971 Bp.: BME, 1972. p. 314.

Pálfay P. (fel. szerk.) (1974). A Budapesti Műszaki Egyetem évkönyve, 1972-73 Bp.: BME, p. 354.

Pálfay P. (fel. szerk.) (1976). A Budapesti Műszaki Egyetem évkönyve, 1973/74. Bp.: BME, p. 389.

Szlávik L. (2014). 50 éves a vízügyi képzés Baján. Hidrológiai Tájékoztató, pp.12-14.

Szlávik L. (2022). 60 éves a bajai vízügyi felsőoktatás (1962-2022). Vízügyi Közlemények, CIV. évf. 3. sz. pp. 9-63.

Szlávik L. (2023). A bajai vízügyi felsőoktatás 60 éve (1962-2022). A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Víz tudományi Kar kiadványa. Felelős kiadó: Dr. Bíró Tibor dékán.

Szóbeli közlés (Buzetzký Győző). 2026. 05.15.

Szóbeli közlés (Czédli György). Marcell Ferenc rádió-interjúja Czédli Györggyel. 1997. szeptember 30. https://drive.google.com/file/d/1_bw04HqDB8T9As-FxLeqU3A8z-egF_9a0/view?ts=69ade947 (letöltés: 2026. 03.24.)

Szóbeli közlés (Ifj. Czédli György). Budapest, 2026. március 12.

Szóbeli közlés (Simó Domokos). Baja, 2024. szeptember 18.

Vízgazdálkodás (1971). Főiskolai avatőnnepség Baján. 1971. 2. sz. pp.41-47.

VIZDOK (1973). Tíz éve indult a felsőfokú vízügyi szakemberképzés Baján. Bp.14 p.

SZERZŐ

ALBERT GÁBOR történész, főiskolai tanár. 2003-ban fejezte be PhD doktori tanulmányait az ELTE BTK XIX-XX. századi Magyar Történeti Doktori Iskolában, 2016-ban az egri Eszterházy Károly Főiskolán habilitált neveléstudományokból. A Szegedi Tudományegyetem Mezőgazdasági Kar főiskolai tanára, a Fekete Gyula Intézménytörténeti Kutatási Program és Intézménytörténeti Kutatócsoport vezetője. A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Víz tudományi Karán a Kar jogelőd intézményeinek komplex történeti kutatását végzi. Kutatási területe: agrárszakoktatás-történet, vízügy-történet, intézménytörténet. 2023-tól a Magyar Hidrológiai Társaság (MHT), 2025 november 25-től az MHT Vízügyi Történeti Bizottságának tagja.

A Magyar Hidrológiai Társaság a Közép-Duna völgyi Területi Szervezettel, valamint az OVF Üzemi Szervezetével közösen a XLIII. Országos Vándorgyűlést Gödöllőn, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Szent István Campusán rendezi meg 2026. július 1. és 3. között. A konferencia bemutató filmje itt tekinthető meg:

[Az MHT 2026. évi XLIII. Országos Vándorgyűlésének beharangozó filmje - YouTube](#)

A Vándorgyűlés programtervezete:

június 30., kedd

16:00 – 20:00 regisztráció (MATE Szent István Campus, Kollégium)

július 1., szerda

8:00 – 10:00 regisztráció (MATE Szent István Campus)

10:00 – 12:00 nyitó plenáris ülés (MATE Szent István Campus)

12:00 – 13:30 ebéd (MATE Szent István Campus, Amenza Étterem)

13:30 – 17:00 pódiumbeszélgetés (MATE Szent István Campus)

20:00 – 02:00 baráti találkozó (MATE Szent István Campus, Amenza Étterem)

július 2., csütörtök

9:00 – 12:00 szekcióülések (MATE Szent István Campus)

12:00 – 13:30 ebéd (MATE Szent István Campus, Amenza Étterem)

13:30 – 16:00 szekcióülések (MATE Szent István Campus)

16:15 – 17:00 záró plenáris ülés (MATE Szent István Campus)

18:00 – 20:00 Egyetembejárás és a gödöllői Grassalkovich kastélypark megtekintése vezetéssel

július 3., péntek

8:30 – 16:00 tanulmányi kirándulás

Jelentkezés részvételre

A XLIII. Országos Vándorgyűlés előadásainak listája